

Avsnitt 29: Undervisning på distans - Helene om lärdomer under pandemin

INFORÖST: Vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att alla barn, elever och vuxenstuderande oavsett funktionsförmåga ska nå målen för sin utbildning. I podden förklarar, fördjupar och diskuterar vi specialpedagogik och ger goda råd till dig som arbetar i eller har barn som går i förskolan och skolan.

ERIKA: Varmt välkommen till podden Lika värde. Vi har lämnat den studio vi brukar vara i i vanliga fall, som finns på vårt kontor i Stockholm, och spelar in den här podden digitalt. Och det kan komma att påverka ljudkvalitén, så det är bra att ni som lyssnare känner till det. Vi har under den här våren satt fokus på att på olika sätt belysa det speciella läge som rådet i Skolsverige just nu, med anledning av coronapandemin, och även den här podden kommer att handla om hur den här situationen har påverkat skolan och undervisningen. Och jag som leder samtalet heter Erika Bergman och jobbar som pressekreterare på myndigheten, och i dag har jag med mig Helene Fägerblad, som arbetar som rådgivare hos oss och då ger råd till skolor ofta när det handlar om frågor kring elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som har behov av anpassningar och stöd. Varmt välkommen, Helene.

HELENE: Mm, tack.

ERIKA: För ett par veckor sen så kom det ju ett besked ifrån regeringen om att man nu kommer göra det möjligt för gymnasieskolor, som ju i dag har sin undervisning på

distans, att kunna samla mindre grupper av elever i sina lokaler. Och då är ju en av de här grupperna man tog upp bland annat elever som har ett behov av stöd på ett sätt som kräver att man på något sätt i små sammanhang, då, träffas tillsammans med lärare. Och vi vill ju i dag prata om hur man som skola kan bedöma om det finns elever som har det här behovet, och hur man då kan lägga upp det också på ett klokt sätt. Så det blir spännande att höra, Helen, vad det är du ser och vad det är du tänker.

HELENE: Ja. Nej, men jag tän... Det som jag har hört från skolor också är ju att det var ju väldigt positivt att man fick det beskedet. För jag tror det fanns en ganska stor oro just för de eleverna som har haft ett större stödbehov och som man har märkt kanske redan tidigt ändå har svårare för att ta till sig distansundervisning. Så att jag tror att skolorna upplevde det som väldigt positivt. Så det har inte gått så lång tid än, men jag har ändå hört att man har börjat att ta elever till skolan.

ERIKA: Mm. Vad är det du har fått höra då? Vad är det de säger?

HELENE: Nej, men det är just det här att man ska försöka ta reda på vilka elever som har behovet, och då finns ... Det finns ju också en skrivning nu som säger att man får ta elever till skolan när det gäller examinationer och så. Och jag tror att det är viktigt att man ... Det är ju olika hur stora enheter man har. Jag menar, vissa skolor, där har man ju väldigt bra koll på sina elever, man kanske samtalar med dem varje dag. [ljud försvinner 0:02:46] får jag den uppfattningen. Medan andra skolor som är större, där kanske man inte ... Man har ju oftast mentorer, ändå, som följer upp sina

elever, men man kanske inte har den här gemensamma dialogen hela tiden om vilka elever det är som behöver mer stöd. Men det tror jag är jätteviktigt, att man har en gemensam ... alltså ett kollegialt tänk kring hur man ska ta elever till skolan, och vilka som behöver stöd. Och titta på ... För det har vi också sett att det har förändrat sig lite. Att lärmiljön, om man säger, har ju blivit annorlunda med hemmiljön, att både den fysiska miljön och den sociala miljön. Vissa elever som kanske inte tidigare behövde stöd, kan behöva komma till skolan av den anledningen att just distansundervisningen inte fungerar så bra. Och då behöver man kartlägga för att få reda på hur det fungerar. Och då behöver man ju samtala med eleverna, och har man sån bra relation och kontakt så att man får reda på ... att eleverna vågar dela med sig så i ett samtal. Annars så kan man ju göra en liten enkät, tänker jag, där man stämmer av "hur fungerar det i den fysiska miljön i sko... hemma?" då. Och socialt i kommunikation och så pedagogiskt med arbeten och uppgifter. Så att man ser, faktiskt, i tid att det finns behov som man kan stötta. Och ta elever till skolan då.

ERIKA:

Just det. För att jag har också tänkt på det när vi pratade om den här podden inför, just att jag föreställer mig att gymnasielärare i dag, de har rätt många elever som de behöver hålla reda på i sina ämnen, och funderat just på hur kan man på ett strukturerat sätt skaffa sig den här överblicken? Då tänker du också att det är någonting som man gör ... Man gör det tillsammans med mentorer? Att det är flera olika medarbetare som jobbar tillsammans med det här, eller?

HELENE: Ja, jag tror att det är det bästa, att göra det så det blir någon form av likvärdighet på skolan att man kan ... Man behöver inte krångla till det, utan göra en enklare form av enkät, eller om man redan vet genom samtal med eleverna att så här fungerar det. Och sen att man kommer överens om hur man ska lägga upp det då, vilka elever som ska komma. För det här är lite pyssel, det får inte vara för stora grupper och så. Och det kommer ju även finnas elever som har behov av examinationer. Så alla är ju kanske inte i behov av särskilt stöd, eller stödbehov, och då tror jag att det kan vara bra att man kanske mixar. Så att det inte blir att vissa elever känner sig utpekade för att man ska komma till skolan för att man har ett stödbehov. Vissa elever är ju vana vid att till exempel träffa en speciallärare eller så, och det är ingenting som påverkar dem negativt, men för alla är det kanske inte så. I den här situationen är det helt nytt. ”Och varför är du i skolan?” och så, utan att man har det som en mer ... Man har liksom kallat ett antal elever, och så får man se över vad det är man behöver stöd med eller vilka examinationer man behöver göra.

ERIKA: Just det, att det kan vara lite olika skäl som samsas, så att säga, när man kallar en grupp till skolan.

HELENE: Ja, det tror jag skulle kunna vara ... För jag menar, vissa elever har det ju så här också att de kanske inte har en fungerande arbetsplats i hemmet. Alltså, den sociala situationen hemma kanske är så rörig. Nu är det ju många föräldrar som är hemma, och småsyskon och så, och då kan man ju av den anledning behöva vara i skolan. Och det kanske inte är sånt som man vill prata om alla gånger. Så

det där är så olika, så man behöver ju ändå vara medveten om att man gör det på ett bra sätt. Men det viktiga tror jag är att man har tillfälle, och det gäller ju över huvud taget tror jag i det här arbetet nu med distansundervisning, att man har tillfällen kollegialt. Att skolledning, så att säga, precis som annars ser till att det finns förutsättningar för att man kollegialt kan prata om de här frågorna, och se över hur det ser ut och vad blir nästa steg och utvärdera och så där. Vilka elever har vi nu som vi tappar, kan det ju också vara, att eleverna ... att man inte får kontakt med dem.

ERIKA: När du säger kollegialt, vad tänker du då? Är det lärare emellan, eller är det fler professioner också inom skolan?

HELENE: Ja, i det här fallet kan det nog vara väldigt viktigt att elevhälsan är med. Det där ser vi ju faktiskt att skolor har ... Skolor som har haft bra rutiner och struktur tillsammans med elevhälsan innan det här hände, de har ju haft lättare för att fortsätta med det arbetet. Och det är kanske ganska självklart. Men om man inte har haft det, tänker jag, så kan det ju vara en bra tid att se över det. Hur kommer då elevhälsans arbete in tidigt och stöttar lärarna i det här när man börjar se saker? Och jag har ju pratat med flera personer där de har delat upp det så, till exempel att när man ser att elever behöver extra stöd, till exempel, med mer samtal och mer [ljud försvinner 0:08:05] och så, så kan det komma in andra personer och stöta lärarna med det. Så att det kan vara jätteviktigt det där, att man får till den där samverkan.

ERIKA: Just det. Jag tänkte, när vi hade ett samtal här innan, som ju också blev en podd, så pratade vi om att det faktum att

gymnasieskolan är en frivillig skolform kan ju också påverka i den här situationen när man då kanske behöver, vad ska man säga, uppvakta några elever lite extra eller försöka komma fram till hur man ska skapa bra lösningar. Hur tänker du på det i den här situationen, där det kanske är så att man ser att här är en elev som skulle behöva komma till skolan på det här eller på det här sättet, vad kan det spela för roll då att det är just en frivillig skolform?

HELENE:

Ja, det är ju en frivillig skolform på det sättet att det inte är skolplikt, men det är ju fortfarande den här rätten till utbildning, utifrån skolans sida, och det är ju fortfarande vikten av det här att man får en gymnasieutbildning som är jätteviktig i dagens läge. Så att jag tror att den här kommunikationen med eleven är väldigt avgörande i det här läget, och att inte ge upp, utan att man håller i kommunikationen. Och det hör jag en del lärare och specialpedagoger berätta att de har elever nu som inte deltar, riktigt, i distansundervisningen och inte själva är speciellt bekymrade över det heller, men ... som de tar till skolan någon gång, men de märker ju på något sätt att det blir ju ingen ... Det blir inte en utbildning med den kvalitén som man kanske har förväntat sig. Men just det här att hålla den här kontakten, och att inte släppa taget om eleverna blir ju väldigt viktigt. Sen beror det ju på vilken årskurs man går i, om det här går att återta i tvåan, till exempel, om man går i ettan, men vi vet ju inte hur länge heller det här kommer pågå. Så det är väl en utmaning i sig. Och det hör jag från vissa att de tycker kanske att vissa elever ... har blivit lite mindre aktivitet efter påsklovet. Så det här att hålla i och hålla ut tror jag blir jätteviktigt.

ERIKA: Om man nu skulle strukturera upp, eller bena upp det lite vilket av de här sakerna som vi har varit inne på lite olika sätt som skulle kunna vara svårt, då. När det kommer till det här där man ser att vi behöver träffas i skolans lokaler i viss tid. Vilka svårigheter är det, skulle du säga, och vad är dina råd då också kopplat till dem, för att övervinna den här utmaningen eller svårigheten?

HELENE: Nej, men jag tänker att det är väldigt individuellt också, och när jag lyssnar på lärare som verkar ha fått det här att fungera bra ... För det ska man ju komma ihåg, det här här ju nytt för alla, även oss som myndighet, så det här att vi följer skolor nu som har distansundervisning, det är ju liksom nytt för ... Och distansundervisning för elever och lärare som inte självmant har valt det, tänker jag. För annars, forskning och så, det är ju på distansundervisning som man har valt. Men just det där att ha en väldigt bra struktur i sitt eget arbete som lärare, där man har en väldigt bra koll på de här olika kanalerna, så att man har själv en bra planering. Men också den här kontakten med eleven hela tiden. Och då hörde jag en lärare som berättade framför allt att hon hade ständigt en dialog med eleverna, var det fungerade och inte fungerade, men också det här att de fick välja hela tiden, hur de ville presentera sina arbeten, det vill säga sina uppgifter, och om man gjorde det muntligt eller om man gjorde det skriftligt. Så att den här dialogen och delaktigheten var väldigt hög med eleverna.

ERIKA: Mm. En lyhördhet, liksom.

HELENE: Precis. Då blir det också lättare att få eleverna på ett lite mer odramatiskt sätt till skolan. Det blir mer naturligt. För då

kan det vara en examination, eller det kan vara att man ska presentera någonting som man har gjort, eller samtidigt som att man får stöd på något sätt. Så att jag tror att det är svårare just det där om man inte har haft någon riktigt bra dialog med eleverna och så helt plötsligt ta beslut att ”nu ska vi göra så här”. Och det här är ju egentligen ingenting som är unikt för distansundervisning, det är bara det att det blir mycket tydligare här om man har den där nära dialogen. Men den är ju viktig, och då behöver man ju också ha ordning på de här kanalerna, alltså kommunikationskanaler och uppgiftskanaler, för sig själv i sin egen planering. Så att man inte tappar rutinerna där. För att jag tror att precis som med eleverna, om man som lärare tappar rutinerna ... Man kanske bara går in en gång om dagen. För det där är väldigt olika också, ser vi. En del lärare har en väldigt bra struktur, och nu har vi fjärrundervisning, det vill säga att det är synkront, och så har man asynkront, det vill säga att man har lämnat uppgifter och så. Medans andra inte har det på samma sätt, och jag tror att får man in rutiner i sitt eget arbete och de här kontinuerliga dialogerna med eleverna så tror jag att det andra också blir lättare att lösa.

ERIKA:

Men det är en sak som jag faktiskt har tänkt på när vi har pratat, både i den tidigare podden och även nu när du har beskrivit och där du ju också konstaterar just att de verksamheter som redan innan hade ett ... där det var ett bra samarbete med elevhälsan och där man redan innan hade den här typen av dialog med eleverna och så vidare, att det blir lättare att fortsätta i samma spår nu. Men om du tänker en verksamhet där man kanske inte kommit så långt som man hade önskat när det gäller de här frågorna, vad tänker

du att de skulle kunna göra just nu för att ändå få ett litet bättre utgångsläge? Har du något råd att skicka med där?

HELENE: Nej, men att titta på det här, vad är undervisningen nu, i mina så att säga k... Var träffar jag eleverna och hur kommunicerar jag med eleverna i mina kanaler? Och sen så försöka på något sätt ... Och lyssna på sina kolleger. För det finns nästan alltid i ett arbetslag någon som har kommit lite längre. Och då vara ödmjuk och ta till sig de råden som man kan få, eller åtminstone höra hur den personen har lagt upp det. Och har någon annan lärare fått ... Har den alla eleverna med sig fortfarande och någon annan inte har det, då behöver man ju fundera på om man kan använda sig av den kompetensen och de råden man får från sina kolleger.

ERIKA: Just det. Så att helt enkelt dela med sig av de goda exemplen som finns i den egna verksamheten och sprida och förmedla dem.

HELENE: Ja, jag tror det är jätteviktigt även i det här läget. Och att man blir medveten om var det brister i sin egen hantering av det här, också. Och sen är det det, man måste hålla i och hålla ut. Alla blir lite trötta på vägen. Både elever och lärare. Och då kanske det finns en risk att man släpper på vissa saker. Så det är väl det där att man hjälper varandra också, att styra upp det emellanåt. Jag tror att det är jätteviktigt, det där kollegiala nu i det här läget, och att skolledningen stöttar det. Och att även så ska ju skolmyndigheter också vara ett stöd i det här arbetet. Att man får möjlighet att ... För det är kanske nya rutiner som behöver komma till när det gäller elevhälsoarbete och så.

- ERIKA: Bra. Tusen tack för att du var med i podden, Helene, och för det här samtalet och dina kloka råd.
- HELENE: Tack.
- ERIKA: Tack också du som har lyssnat. Precis som Helene säger så finns det en möjlighet att vända sig till oss om man har frågor och vill få resonera med någon om hur man kan hantera den situation man är i nu, och om man vill ha konkreta råd. Och då kan man vända sig till vår frågetjänst, Fråga en rådgivare, som finns där kontaktuppgifterna finns på vår webbplats, spsm.se. Och där finns också på vår webbplats ännu mer information om undervisning och stöd till elever nu när man bedriver undervisning på det här lite speciella sättet. Tack.
- HELENE: Tack.
- INFORÖST: Tack för att du lyssnat på Specialpedagogiska skolmyndighetens podd. Fler avsnitt kan du hitta på vår webbplats och där poddar finns. Om du vill veta mer om oss och vilket stöd vi erbjuder, gå in på vår webbplats [SPSM.se](https://spsm.se). Följ oss även på Facebook, Twitter och Instagram.